

Particuliere muntgewichten?

Zolang er geld bestaat, uit edelmetaal vervaardigt, was er ook steeds de behoefte om dit geld te kunnen wegen. Per stuk maar ook in grotere hoeveelheden. Sinds men is afgestapt van het maken van zilveren en gouden roudatie munten is het wegen in onbruik geraakt. De oudste muntgewichten uit onze streken komen uit de zuidelijke Nederlanden en dateren uit de late Middeleeuwen. Over deze muntgewichten en gewichten in het algemeen zijn reeds enkele zeer informatieve boeken verschenen¹. Soms komen er echter voorwerpen te voorschijn uit bodemvondsten die enerzijds een relatie lijken te hebben met munten en anderzijds met gewichten. Het betreft hier veelal ruw gemaakte voorwerpen die ook nergens staan beschreven. Met dit artikel wil ik twee voorwerpen uit eigen bezit onder de aandacht brengen.

Het eerste voorwerp is een dikke loden plak met een diameter van 23 mm en een grootste dikte van ca. 7 mm. De massa bedraagt 25 à 26 gram. De ene zijde heeft de incuse afdruk van een Overijsselse duit uit 1767. De andere zijde heeft de incuse afdruk van een Gelderse duit die geslagen kan zijn tussen 1759 en 1794. Men heeft waarschijnlijk tegen beide zijden van de plak lood een duit gedrukt en vervolgens een flinke klap met een hamer op het geheel gegeven. Hierdoor ontstonden in het zachte lood de incuse afdrukken van de beide duiten. Het stuk lood is daarna “ergens” voor gebruikt.

De randen zijn door gebruik in gaan deuken en misvormen hier en daar de indrukken aan de beide zijden. Welk gebruiksdoel had dit intrigerende plak lood? Is het misschien door een particulier gebruikt om duiten af te wegen? Of is het zomaar wat huisvlijt en heeft de plak verder geen gebruiksdoel gehad? Het gewicht van 25 à 26 gram zou betekenen dat er slechts 8 duiten (1 stuiver) tegelijk mee gewogen konden worden.

---

¹ Pol, A. Noord-Nederlandse muntgewichten.
KPK Leiden 1990.

Wittop Koning, D.A./ Houben, G.M.M. 2000 jaar gewichten in de Nederlanden.
Uitgeverij. De tijdstroom Lochem-Poperinge 1980.

Het tweede voorwerp heeft meer de vorm van een muntgewicht echter het materiaal is ook in dit geval lood. Er is een stukje van een hoek afgebroken waardoor de massa niet exact meer is te bepalen. De afmeting is 19 x 18 mm met een massa van 6 gram. Met het ontbrekende stuk zal de massa mogelijk 7 à 8 gram zijn geweest. Het plakje lood heeft aan één zijde een afbeelding, een letter P met daarboven een simpele kroon. Om het geheel loopt een parelrandje.

De gekroonde letter P roept gelijk associaties op met de P van Philips (II) of van penning. Munten met een dergelijke beeldenaar zijn de zogenaamde “Hollants penningen” geslagen in het midden van de 16^e eeuw. Ook de Hollandse koperen penningen (1573-1579) hadden een dergelijke beeldenaar maar dan een P in de zogenaamde Hollandse tuin. Voor dergelijk kleingeld zijn nooit muntgewichten vervaardigd. Het eerste voorwerp roept duidelijk vragen op als muntgewicht maar dit plak lood is duidelijk niet zomaar gemaakt als huisvlijt zonder bepaald doel. Het is mogelijk een (particulier?) gewicht bedoelt om de biljoenen “Hollants penningen” mee af te wegen. Er bestaan echter ook apothekers of medicinale en diamant gewichten welke de vorm van een muntgewicht hebben. Met een dergelijke beeldenaar zijn zij mij echter niet bekend.

Er is geen enkel bewijs dat beide beschreven voorwerpen hebben gediend als muntgewichten. Het roept echter onlosmakelijk wel de vraag op waarom zij er uit zien als gewichten en waarom zij door de aangebrachte afbeeldingen relaties oproepen met munten. Ik hoop dat dit artikel een aanzet is tot verder onderzoek omdat ongetwijfeld bij meer verzamelaars of detector amateurs dergelijke voorwerpen aanwezig zijn.

C.G.J. Pannekeet